

ПОЗОРИШНЕ НОВИНЕ

www.narodnopoziroiste.rs

Издаје Народно позориште у Београду

BANCA INTESA

ПРИЈАТЕЉ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА

Птиче, 6. 12. 2008.

ДВЕ ДРАМСКЕ ПРЕМИЈЕРЕ НА КРАЈУ ГОДИНЕ

После Птичета Дервиш

Последњи месец ове године обележиле су две драмске премијере. На Сцену „Раша Плаовић“ Ања Суша је поставила комад „Птиче или Правда за Зигфрида“ Стафана Валдемара Холма, угледног госта из Шведске, управника Краљевског драмског позоришта „Драматен“. После премијере, одржане 6. децембра, аутор је био видно задовољан поставком своје драме, посебно апострофирајући глумачку игру. Иначе, ова посета је искоришћена и за завр-

шне договоре око ангажмана госпођина Холма који ће идуће године у Народном позоришту режирати Еурипидове „Баханткиње“.

Представа „Дервиш и смрт“, чија је премијера била у суботу, 27. децембра, била је изузетан сценски догађај. По мотивима романа Меше Селимовића и Михизове драматизације, адаптацију је урадио редитељ представе Егон Савин, који је, бавећи се односом човека и власти уопште, изместио време радње у педесете године 20. века.

(наставка на страни 2)

ПОЗОРИШНЕ
НОВИНЕ

вечерње
НОВОСТИ

УЗ ОВАЈ КУПОН ПРИ КУПОВИНИ
КАРТЕ У НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ
У МЕСЕЦУ ЈАНУАРУ ОСТВАРУЈЕТЕ

ПОПУСТ
20%

Новогодишњи
гала концерти

13. јануар у 20 часова

РЕЧ УРЕДНИКА – ТРИДЕСЕТИ БРОЈ

Поштовани читаоци,
Пред вама је 30. број „Позоришних новина“, најтиражнијег овдашњег позоришног месечника, који се, у сарадњи са „Вечерњим новостима“, штампа у преко 200.000 примерака.

Први број смо објавили у октобру 2005, у сарадњи са штампаријом „Борба“, и био је невеликог тиража (1000 копија). Водила нас је идеја да, после више ранијих, по правилу кратковекних покушаја, установимо традицију публиковања новина Народного позоришта. Први покушај је начинио Бранислав Нушић далеке 1901. године, покренувши „Позоришни лист“, који није дуго успео да одржи континуитет редовног излажења. Уследила је истоимена публикација из 1934, коју је убрзо сменила међуратна „Сцена“ (1935–1940), да би је наследила окупацијска „Српска сцена“ (1941–1944). После Другог светског рата, Милан Ђоковић је 1952. покренуо часопис „Позориште“, а последњи покушај публиковања сопственог часописа у прошлом веку, Национални театар је начинио у сарадњи са „Позоришном комуном“, покренувши „Позоришну културу“ која је излазила од 1970. до 1973.

Већ после трећег броја „Позоришне новине“ су, захваљујући чињеници да су избегле замку синдикалног листа, како је то приметио Јован Ђирилов (чије су искрене

и стручне сугестије у почетку излажења редакцији биле јако важне), почеле да се објављују као подлистак дневног листа „Политика“. Постављене као новине које афирмишу али и критички преиспитују рад Народного позоришта, створане у сарадњи са уредништвом новинске куће са традицијом, „Позоришне новине“ су током тог периода квалитативно напредовале и у садржају и у дизајну, покренуте су многе теме које су за циљ имале преиспитивање позиције националног театра у савременом театарском и друштвеном окружењу, представљани су сродни театри из Европе и упоређивани системи организације у њима, бавили смо се Законом о позоришту, објављивали репортаже са гостовања, интервјуе, фелтоне...

Ипак, мишљења смо да је сарадња са „Вечерњим новостима“, која је започела ове године, преломни тренутак у развоју „Позоришних новина“. Наиме, значајно повећање тиража, редизајн и промене у форми које су биле последица креативне професионалне сарадње са редакцијом културе и главним уредником „Вечерњих новости“ Манојлом Вукотићем, учиниле су наше новине атрактивним и у маркетиншком смислу, што је, надамо се, трајно отклонило главни камен спотицања свих досадашњих покушаја Народного позоришта да публикују театарске новине и решило проблем континуитета у излажењу.

Свечано обележавање излажења 30. броја „Позоришних новина“ одржаће се у Народном позоришту, 26. јануара, а том приликом ће бити отворена и изложба посвећена досадашњим листовима и часописима у издању Народного позоришта.

Жељко Хубач

ТРИ ПИТАЊА ЗА ТАЊУ МАНДИЋ РИГОНАТ

У снажном дијалогу

Нови директор Дrame Народного позоришта у Београду је Тања Мандић Ригонат, познати редитељ. Дипломирала је режију на ФДУ, у класи Дејана Мијача. Режијала је драме „Lovely Rita“, „Госпођица Јулија“ А. Стриндберга (Атеље 212), „Урнебесна трагедија“ Д. Ковачевића (Вршац), „Лолита“, В. Набокова (БИТЕФ театар), „Љубави Џорџа Вашингтона“ М. Гаврана (Атеље 212), „Талула“ Ј. Стајна (БЕЛЕФ), „Сабране приче“ Д. Маргулиса (Атеље 212), „Ухо, грло, нож“ В. Руден (Атеље 212), „Мртве уше“ О. Богајева (Народно позориште Сомбор), „Тераса“ Ј. Христића (ЈДП), „Ледени свитац“ В. Радомана (Мадленианум), „Кисеоник“ И. Вирипајева (ЈДП), „Љубавно писмо“ Ф. Арабала (БИТЕФ Фестивал – Сервантес), „Хитлер и Хитлер“ К. Костјенка (Атеље 212).

У Народном позоришту у Београду режијала је: „Бергманову сонату“ И. Бергмана, „Човека случајности“ Ј. Резе, „Судију“ В. Моберга и „Сексуалне неурозе наших родитеља“ Л. Берфуса.

Дошли сте на место директора Дrame у току сезоне и затекли већ уговорени репертоар. Да ли ћете нешто мењати и каква ће бити Ваша концепција?

На позив управника Предрага Ејдуса, дошла сам у позориште које има добро постављен репертоарски оквир. Редитељ Кокан Младеновић, мој претходник на месту директора Дrame, у сарадњи са драматуршким тимом одабрао је текстове који су вредни и који ми се допадају као избор, као што ми се допада и став да на Великој сцени треба играти домаћу и страну класику у режији изузетних домаћих и страних редитеља, а на Сцени „Ра-

ша Плаовић“, савремену светску и домаћу драму у режији младих редитеља. То је једноставна и добра формула. Народно позориште не треба да буде репертоарско складиште мртвих естетика, већ кућа у снажном дијалогу са временом у којем живимо. А то је могуће само ако се раде врхунски комади читани од стране аутора које досадашњи рад представља као редитеље одане живом позоришту, а не онеме које Питер Брук назива мртвачким театром. На Великој сцени, осим класике, биће постављени и комади наших писаца чије извођење захтева тај сценски простор. Ако на Вели-

кој сцени традиција буде преиспитивана у јаком ауторском светлу (а не као лектира у кич варијанти), ако на Сцени „Раша Плаовић“ будемо у могућности да видимо нешто од богатства различитих поетских гласова савремених писаца, мислим да ће Народно позориште у вредном смислу постати битно место у овом граду и шире. Југословенско драмско и Атеље 212 су одавно места на којима се догађало у континуитету оно највредније на нашој позоришној мапи, а Народно позориште се за њима возило као нека дама у распаднутој кочији из 19. века, по аутопуту којим јуре кабриолет-

ДВЕ ДРАМСКЕ ПРЕМИЈЕРЕ НА КРАЈУ ГОДИНЕ

Човек треба понекад да

(Наставак са стр. 1) Трагичност немоћи човека који није на власти и који, упркос моралној вертикали, не успева да спасе брата (што је животна прича Меше Селимовића) Савин је поставио наспрам трагике човека који, када добије власт, схвати да свака моћ има своју цену, да тај механизам владања узима данак. Тако је Ахмед Нурудин, баш тако моћан, принуђен да суди и „намештено“ осуди на смрт најближег пријатеља Хасана, јер „власт је власт“ и „човек дође на власт да промени свијет, а промијени самога себе“. Глумачку екипу представе чине: Ненад Стојменовић, Александар Ђурица, Наташа Нинковић, Ју-

бомир Бандовић, Борис Пинговић, Зоран Ђосић, Слободан Бештић, Марко Николић, Небојша Кундачина, Танасије Узуновић, Дарко Томовић, Миодраг Кривокапић и Марко Јанкећић, а Ахмеда Нурудина, као гост, тумачи Никола Ристановски, првак Македонског народног театра и један од најзначајнијих глумаца са простора екс Југославије. Поводом ове, треће заједничке представе, Ристановски каже да му је Савин у уметничком смислу одредио правац развоја током рада на представи „Злочин и казна“, коју су поставили у Скопљу 1995. године, да му је током рада у Подгорици на представи „Нигде никог немам“ по-

клониио „могућност за улогу која глумцу може да се догоди само једном или ниједном у животу“, а да га је са „Дервишем“ довео у Београд, у Народном позориште, где се осећа као на својој сцени. „Све више сам сигуран да ме разуме и да га разумем“, говори Ристановски за „Позоришне новине“ и наглашава да се све више радује јер увиђа да има људи, попут Егона, од којих може још много да научи. Посебно је занимљиво да Ристановски у „Дервишу“ игра на језику који му није матерњи, те да су многи, па и он сам, имали дилеме тим поводом, о чему глумац каже: „Исказати се језиком који тек

са временом

ти. Наравно, и у Народном су се догађале одличне, вредне представе, али више као експес а не као последица добро осмишљене репертоарске политике. Вредност позоришта су глумци, и у овом тренутку у нашем ансамблу постоји озбиљан број изузетних глумаца са којима је могуће правити захтеван репертоар. Добро је што у Позоришту могу и да гостују глумци из других позоришта, што раније није било могуће.

Ваша представа „Сексуалне неурозе наших родитеља“ је проглашена најбољом представом у Народном позоришту

у протеклој сезони. Том представом сте јавности поставили значајна питања. Рекли сте, између осталог: „Љубав, таленат, осетљивост, нежност, искреност, поштење... нису ли то све ‘симптоми болести’ у ‘здороврепресивном’ свету псеудо-вредности и псеудо-слобода?“ Мислите ли да су размере афирмације људских својстава супротних овим, веома забрињавајуће?

Идентитет је конфликт. Дорина судбина у свету је метафорична. Ту представу сам режирала као моралитет за перверзни 21. век. Дора, са својом животном енергијом и радосћу радозналост ероса открива окружење, простор у којем живи, као простор смрти, као бескрајан низ игара и стратегија које гуше оно најлепше у њој. Учити се животно данас, можда више него икад, значи учити се језику преживља-

вања, свођењу бића на неке основне постулате такмичарске заједнице. Лицемерје је свуда. А Орвелова визија света није више визија, већ стварна датост. Ја зато и волим да радим текстове младих писаца, мојих савременика који у себи носе енергију побуне против савре-

них механизма репресије, присиле, прања мозга. „Кисеоник“ Ивана Вирипајева, „Хитлер и Хитлер“ Константина Костјенка и „Сексуалне неурозе наших родитеља“, такви су текстови. Да нас се Дорина прича тиче, да нас погађа и позива на размишљање, видим и по томе што публика пуни салу и седи по степеницама. Два пута су били организовани и округли столови, једном у оквиру конгреса психијатара а други пут у оквиру БИТЕФ-а и ти разговори са публиком су драгоценост искуство. На пролеће, у оквиру недеље немачке драме, и писац Лукас Берфус ће доћи у Београд. „Сексуалне неурозе“ су позване на Међународни позоришни фестивал у Ријеку и позив ме је стварно одушевио. Тај фестивал се заиста афирмирао као изузетно место позоришног окупљања, и бити део њега данас је ствар престижа.

Недавно је објављен Ваш напис, одлична анализа медијског стања у Србији и медијског противкултурног дејства. Истакли сте да поддиктатом „тржишне логике, медији углавном прећуткују и игноришу читав свет идеја, дела, стваралаца, и на тај начин нам представљају слике поједностављене стварности“. Може ли адекватан културно-политички програм да заустави тржишну злоупотребу медија?

Да, писала сам о некултурним телевизијама.

Синтагма „некултурна телевизија“ припада свим телевизијама које немају емисије из културе и које културу прате на нивоу вести и прилога у касноноћним терминима. Што се мене тиче, услов добијања дозволе за рад телевизије била би обавеза да имају специјализоване емисије из културе. Рејтинг није битан. У овом тренутку, претпоставка је да су само шокантни политички простаклук, емисије које форсирају сукоб различитих политичких ставова, као и разне врсте риалити програма исплативи јер су гледани. Па ако и јесу гледани, тим програмима се мора супротставити друга врста мишљења о животу, дакле, серверати противотров у виду емисија из културе. А тај лек треба да пропише Министарство културе и јавног информисања.

■ Сања Живановић ■

се усуди

постаје мој, и истовремено отворити себе самог до краја и без остатка...? Неко би рекао немогуће... Али човек треба понекад да се усуди“.

Колико су Ристановски и целокупни ансамбл, предвођени редитељском визијом, у томе успели, речито је показала пажња публике и атмосфера мисаоне тишине током представе, као и бурни аплаузи на крају који су указали на уништујућу људску потребу за смислом вишега реда, без обзира на то што се „Дервиш“ завршава репликом: „Смрт је бесмисао, исто као и живот“.

■ Сања Живановић ■

ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ УМЕТНИЧКОГ РАДА

На Сцени „Раша Плаовић“, 27. децембра, одржан је свечани концерт и промоција компакт диска Хора флаута „SYRINX“, поводом тридесетогодишњице уметничког рада вође овог ансамбла, Братислава Ђурића, соло-флаутисте и члана Оркестра Опере Народного позоришта. Овај својеврсни музички састав чини девет флаутиста, углавном солиста београдских симфонијских оркестара и истакнутих педагога. На програму концерта су била дела Ј. С. Баха и В. А. Моцарта.

В. К.

ПРОБЕ У ДРАМИ

После две децембарске премијере, Драма већ за почетак фебруара најављује премијеру текста „Базен без воде“ Марка Рејвенхила у преводу Марије Стојановић, коју за Сцену „Раша Плаовић“ режира Ђурђа Тешић. Сценограф је Синиша Илић, костимограф Јелисавета Татић Чутурило, музику компоује Влада Пејковић, сценски покрет поставља Дуња Јоцић, сценски говор др Љиљана Мркић Поповић, драматург је Маја Пелевић а видео радове потписује Балша Ђого. Ових дана почињу и припреме за следећу премијеру на Великој сцени. Реч је о тексту Светислава Басаре „Нова Страдија“, којим ће Позориште обележити јубилеј Радоја Домановића. Редитељ представе је Кокан Младеновић, драматург Бранислава Илић, сценограф Марија Калабић, костимограф Бојана Никитовић, композитор Марко Грбић. За кореографију и сценски покрет задужена је Мојца Хорват, за сценски говор Радован Кнежевић, а премијера се очекује почетком марта.

Ј. С.

НАШИ УМЕТНИЦИ У НЕМАЧКОЈ

На позив управе Градског театра у Кобленцу, маестро Дејан Савић, директор Опере Народного позоришта у Београду, недавно је гостовао у овом театру и дириговао три оперска гала концерта под насловом „Најбоље од...“ Пред препуним аудиторијумом који је са одушевљењем и дуготрајним аплаузима поздравио овај интересантни програм, смењивале су се најлепше странице из опера Моцарта, Офенбаха, Вагнера, Штрауса, Вердија, Пучинија, Бизеа... Том приликом је наступила и првакиња Опере Народного позоришта, сопран Ана Рупчић. Она је, иначе, од почетка сезоне ангажована у оперској кући овог града који се налази у централној Немачкој. За захтевну насловну улогу у Штраусовој опери „Аријадна на Наксосу“ је, поред великих признања публике и критике, добила и Награду града Кобленца за високо уметничко достигнуће.

Р. П. Н.

ПОНОВО О ПРОБЛЕМУ БЕНЕФИЦИРАНОГ СТАЖА (2)

Балет је професија младости

Балет је уметност која захтева младе играче, те је ансамбл неопходно константно подмлађивати. То је, нажалост, у Србији немогуће. Као што смо писали у прошлом броју „Позоришних новина“, иако балетски уметници у Србији остварују право на бенефицирани радни стаж, закон им онемогућава одлазак у пензију пре педесетог рођендана. О овом, веома ургентном питању, овог пута износимо нека релевантна мишљења.

Константин Костјуков, првак и директор Балета Народног позоришта сматра да је то „проблем којем треба приступити са више аспеката. Пре свега, држава школује будуће балетске уметнике, а они по завршетку школовања одлазе у свет јер нема-

овог проблема али, нажалост, надлежни нису имали слуха за то“.

Слично мисли и примабалерина нашег Балета, Ана Павловић. Она подвлачи да је „бављење балетом веома захтевно и ова професија кратко траје. Готово је немогуће наступати са четрдесет година, а да то има исти квалитет као када наступате са двадесет. Немогућност одласка у пензију пре навршене педесете године живота, уводи нас у зачарани круг. Ви више нисте у могућности да одговорите уметничким задацима на прави начин, а млади уметници због лоше законске регулативе не могу да се запосле и одлазе некуд у свет. На тај начин, губимо сви. Уколико се оваква пракса буде наставила, искрено се бојим за опстанак балетске уметности код нас.“

је, дао је за „Позоришне новине“ стручно мишљење: „Бављење балетом представља једну врсту спортске активности која подразумева константно вежбање. Тај стални напор који тело трпи, доводи до великог оптерећења зглобова. Поред тога, оптерећени су и мишићи и кардиоваскуларни систем, али ипак су највише угрожени зглобови и припоји мишића. Зглобови су често изложени разним оштећењима која се акумулирају годинама, и те понављане микро трауме узрокују њихово убрзано пропадање. Оштећења кичменог стуба су нешто чешћа код балетских играча због 'подршки', а стопала више трпе оштећења код балерина због игре на прстима. Због свега овога није реално очекивати да балетски

РАЗГОВОР С ПОВОДОМ | АЛЕКСАНДАР МАРКОВИЋ

Минимална доза

Предстојећу премијеру Вердијеве опере „Моћ судбине“, на сцену Народног позоришта ће музички постави млади диригент са изузетно успешном каријером у Европи, маестро Александар Марковић. Потврдиле су се речи његовог професора, славног диригента Леополда Хагера са Универзитета за музику у Бечу „Александар Марковић је један од највећих талената који су икада студирали код мене“, јер је уследио низ најчувенијих европских оркестара којима је Марковић дириговао: Бечки симфоничари, Немачка државна филхармонија из Раинланд-Фалца, Немачки симфонијски оркестар из Берлина, Шкотски камерни оркестар, Бечки камерни оркестар, Моцартеум оркестар из Салцбурга... а затим и место шефа диригента у Опери у Инсбруку.

Прва оперска премијера у новој години, Вердијева „Моћ судбине“, очекује нас већ почетком фебруара. У ауторском тиму су диригент Александар Марковић, редитељ Даријан Михајловић, сценограф Александар Денић и костимограф Ивана Васић.

Познато је да је Вердијева опера „Моћ судбине“ кроз историју често доживљавала промене приликом постављања, чак и музичка скраћења. У данашње време, ова врста интервенције је, приликом постављања оперских представа, све чешћа. Да ли сматрате да је тај поступак важан као један од начина приближавања опере новој публици?

У мојим досадашњим продукцијама Вердијевој музици скраћења су била или потпуно елиминисана (интегрални „Набуко“ у Инсбруку), или сведена на минимум. Вагнеров „Холанђанин луталица“ из 2007, такође у Инсбруку, изведен је комплетно: без скокова, без паузе! Ни певачи ни публика нису протестовали – мислим да је кључни пијам прави темпо, који омогућује певање фраза без превеликог напрезања, у исто време не дозвољавајући публи-

ју могућност да се запосле у својој земљи. Потом, наступ у каснијим годинама за балетског играча носи велики ризик од повреда. Уз то, публика је строг критичар, па је поред савршене балетске технике неопходно задовољити и одређене естетске критеријуме. А можемо говорити и о економској димензији: буџет је оптерећен вишком људи на платном списку који не раде а примају плату, док друга половина трупе ради за њих и носи цео репертоар, што није поштено. Будућност националног балета је озбиљно угрожена јер се налазимо у вакууму. Онемогућена је природна смена генерација уметника, што нарушава напредак“. Костјуков решење види у „озбиљној измени законске регулативе и њеној примени“ и додаје: „Ми смо као институција до сада покренули више иницијатива за оптимално решење

Некадашња балерина Националног театра и дугогодишњи балетски педагог, Катарина Обрадовић, наглашава да се то питање може решавати искључиво на институционалном нивоу: „Овом проблему је важно приступити системски и озбиљно, јер последице могу да буду веома непријатне. Јако је важно да институције и надлежна Министарства схвате озбиљност проблема и да што пре приступе његовом решавању. Ако све остане само на апелу нас, уметника, а без адекватне реакције надлежних, решења нема. А тако угрожавамо опстанак балетске уметности код нас, као и дигнитет самих балетских уметника.“

Дугогодишњи сарадник Балета Народног позоришта, магистар медицинских наука, доктор Радоје Чобелић, специјалиста физикалне медицине и рехабилитаци-

уметници после, рецимо, четрдесете године живота, могу квалитетно да испуњавају своје уметничке задатке. Њихово тело због екстремних физичких напора брже пропада и то свакако захтева већу бригу и бољу законску регулативу“, закључио је др Чобелић.

Да подсетимо, дугогодишња пракса многих европских земаља које својим балетским уметницима омогућавају достојанствен завршетак уметничке каријере после 20 година балетског стажа или навршене 42 године живота, одавно је показала свој пуни смисао. Нажалост, Србија је, по неким неславним статистикама, често прва на разним европским и светским листама. Ваљда нећемо дочекати да имамо најстарији балетски ансамбл...

■ Бранкица Кнежевић ■

MIЛИВОЈЕ МИЛЕНЦЕ ПЕТРОВИЋ (1938–2008)

првак Опере

In memoriam

Алфред, Неморино, Ленски, Војвода, Владимир, Света, Родолфо, Рикардо, Слепи гуслар, Макдаф... Само су неке од 55 улога Миливоја Петровића, које остају да живе под сводовима Опере Народног позоришта, у којој је радио од 1959. године. Певање је учио у

Ћ, ДИРИГЕНТ

Вердија

зицијом темпа од стране диригента. Али када човек остане сам са партитуром, проведе време анализирајући сву суптилност којом Верди повезује хармонију са текстом, драматске ситуације са оркестрацијом, начин на који оркестар коментарише управо отпевано и Вердијев таленат да кључним моментима драме подари најквалитетнију музику, онда се доживљава једна врста просвећења, невероватне усхићености због контакта са нечим врхунским. Понекад ми се чини да је често цитирани Вердијев „ум-па-па“ зато ту, да би високо квалитетни моменти у његовој музици још више дошли до изражаја. Ја сам у шали једном рекао да је моја минимална доза – једна Вердијева опера годишње.

Завидан је број музичких дела на Вашем репертоару, од најзначајнијих класичних до савремених композитора. Какво интересовање за савремену музику влада у свету?

Срећан сам што сам у протеклих пет година своје изузетно интензивне концертне и оперске каријере био у прилици да изведем велики број дела разноврсних композитора, и то ми пружа драгоцен преглед репертоара. Диригент данас има велику одговорност, јер је дошло до несвакидашње акумулације репертоара: скоро да су нам потребна три живота да бисмо студирали музику великих мајстора и дела савремених композитора, да бисмо били у току са свим трендовима и снашли се при интерпретацији сваког стила. Што се интересовања за савремену музику тиче, могу рећи следеће: постоји тенденција да се културно наслеђе, тојест репертоар, и савремена музика изводе одвојено, што доводи до поларизације публике. Савремена музика никада пре није играла овако мало улогу у културном животу као данас.

Сарађивали сте са многим уметницима и ансамблима у Европи. Ко је на Вас оставио посебан утисак?

Немачка је пуна изузетних, дисциплинованих оркестара, у Аустрији сам имао част и задовољство да више пута стојим за пултом Бечких симфоничара. Изузетно искуство била је турнеја са Шкотским камерним оркестром, као и сарадња са пијанистом Рудол-

фом Бухбиндером и мецосопраном Ангеликом Кирхшлагер. Најбоље оркестре Источне Европе затекао сам у Чешкој и Словачкој, са негованом културом свирања и огромном традицијом.

У Бечу сте студирали код чувеног диригента, Леополда Хагера. Колико је за младог уметника пресудно такво искуство?

Добри професори дају важне импулсе, формирају техничко-интерпретациону подлогу и могу у одлучујућим моментима помоћи једном препоруком, али надоградња и реализација је ствар личног талента, рада и упорности. Данас је Леополд Хагер више од мог бившег професора, он је мој пријатељ.

Три године сте провели на месту шефа диригента у Опери у Инсбруку. Какви су Ваши утисци и како изгледа репертоарска и уметничка концепција овог театра?

Тиролски регионални театар у Инсбруку је један модеран театар, са солидним техничким могућностима и чврстом дирекцијом. Уметничка концепција је усмерена према укусу публике, а реализација драстично варира у зависности од диригента и редитеља. За мене су то биле драгоцене године стицања репертоара и савлађивања комплексног начина функционисања једног позоришта.

Ваш уметнички живот је врло динамичан. Смењују се градови у Аустрији, Немачкој, Италији... Шта Вас очекује у наредном периоду?

У свом новом стану у Бечу проводим максималнонедељу дана месечно, врло ми недостаје. У 2009. години очекују ме важнији дебији у Немачкој: Нирнберг, Бремерхавен, Штутгарт. На јесен следе гостовања са загребачким Радио оркестром. Посебно издвајам концерте са Концертхаус оркестром из Берлина, као и поновну сарадњу са Словачком филхармонијом из Братиславе, Филхармонијом Брно, и новоформираном, одличном Катарском филхармонијом из Дохе. Од сезоне 2009/10. преузимам место шефа диригента једног важног европског оркестра, нажалост не могу Вам још рећи којег.

■ Вања Косанић ■

Средњој музичкој школи „Станковић“, али и код чувених мајстора оперске уметности: Зденке Зикове, Злате Ђунђенац и вечног Станоја Јанковића. Статус солисте Опере добија 1964. и одмах ниже запажене резултате у улогама првог фаха. У исто време, био је солиста АКУД „Бранко Крسمановић“, а наступао је као солиста и са Симфонијским оркестром и

Хором Радио Београда и Београдском филхармонијом.

По препоруци диригента Нина Веркија, био је стипендиста венецијанског Театра „Ла Фениче“, на Академији „Бенедето Марчело“, током сезоне 1973/74, у класи чувеног проф. Р. М. Бонинија. Гостовао је у Театру „Киров“ у Петрограду самостално 1977, певао на без-

бројним гостовањима Опере у Србији од 1975. до реконструкције зграде, али и у иностранству, као солиста, од 1966. до 1974. године.

Дошли су нови, млади певачи и наш Миленце се повукао са сцене, али његова „Una furtiva lagrima...“ остаје и одзвања за вечност.

мр Даница Томковић

МАРИЈА ПАПАЈОАНУ У „ТРУБАДУРУ“

У гостима нам је поново била Марија Папајоану, оперска уметница са Кипра. Наступила је у Вердијевом „Трубадуру“ 13. децембра, у улози Леоноре. Под диригентском палицом Дејана Савића, уз пратњу Оркестра и Хора Опере, у представи су наступили и Душан Плазинић (Манрико), Миодраг Д. Јовановић (Гроф Луна), Јелена Влаховић (Алчучена), Драгољуб Бајић (Феррандо)...

В. К.

КОНЦЕРТ ГОРДАНЕ ТОМИЋ

На Сцени „Раша Плаовић“ је 23. децембра одржан концерт Гордане Томић, сопрана, првакиње Опере Народног позоришта. На програму су те вечери биле чувене арије из популарних опера. Као гост је на концерту наступила Драгана Поповић, мецосопран. Музички сарадник је био Иван Јовановић, диригент Ана Зорана Брајовић, а редитељ Ивана Драгутиновић.

Р. П. Н.

НОВОГОДИШЊИ ШЧЕЛКУНЧИК

Према лепом обичају који се последњих година усталио те се може рећи да је постао традиција, уочи саме Нове године, ученици Балетске школе „Лујо Давичо“ на Великој сцени Народног позоришта играју две представе чувеног балета П. И. Чајковског, „Шчелкунчик“, у кореографији Владимира Логунова, са почетком у 16 и у 20 сати.

Б. К.

ЈУБИЛЕЈ ПУЧЕНИЈА

Извођењем опере „Боџи“, 22. децембра, обележено је 150 година од рођења славног композитора Ђакома Пучинија. Под диригентском палицом маистра Јоханеса Харнајта, у представи су наступили: Душан Плазинић (Родолфо), Сања Керкез (Мими), Владимир Андрић (Марсел), Предраг Милановић (Шонар), Вук Матић (Коллин), Софија Пижурца (Мизета)...

К. В.

СТЕРИЈА НА СЦЕНИ НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА (15) | ПИШЕ ЈЕЛИЦА СТЕВАНОВИЋ

ФЕЉТОН

Сензација на Тргу

Од поменуте премијере „Лаже и паралаже“ из 1981, до следеће појаве овог Стеријиног текста на репертоару Народног позоришта, протекла је пуна деценија, када је, у оквиру манифестације „Дани народних позоришта Србије“, на Сцени у Земуну 26. марта 1992. гостовало Српско народно позориште из Новог Сада са својом поставком „Лаже“. Непосредно потом, за режију ове представе Егон Савин добија Стеријину, а затим и Награду „Бојан Ступица“, те новосадски ансамбл 16. новембра 1992. поново игра исту представу, сада на Сцени на Тргу – за коју Савин већ припрема другу комедију нашег великог комедиографа, „Кир Јању“, са Предрагом Ејдусом у насловној роли.

Већ на самом почетку рада, осетило се да се догађа нешто значајно. Тадашњи управник, Вида Огњеновић, још у току проба констатује да Ејдус креира „антологијску улогу, у стилу Питера О’Тула и Лоренса Оливијеа“. Пре премијере новине бележе његове речи: „Кир Јања је нешто што сам одувек желео да играм на сцени, али нисам слутио да ће се то догодити у овој фази мог бављења по-

зориштем“, а редитељ објашњава да Стеријине комаде „треба ради-ти зато што је он наш Шекспир и наш Молијер“. Премијера је била 25. децембра 1992. Сценографију је потписао Герослав Зарић, костимограф је била Бојана Никитовић, композитор Ксенија Зечевић и лектор Радован Кнежевић. Премијерну поделу су чинили и Нада Блам у улози Јуце, Тамара Вучковић као Катица, Лепомир Ивковић као Мишић, Миленко Павлов у улози Кир Диме и Михајло Викторовић као слуга Петар.

После премијере, осванули су новински наслови: „Сензација на Тргу“, „Кир Јања у небеским висинама“... Критичари су писали: „Ненадан, сензационалан догађај на крају године“; „Егон Савин наглашава два садржаја: трагикомедију странца у туђој средини и драму човека коме је досуђено да изгуби читав иметак (...) И једно, и друго, Егон Савин је постигао не испуштајући ни за тренутак Стеријин текст из руку, не упуштајући се у произвољно читање или дописивање. А Предраг Ејдус је Кир Јању „уздигао до неслућених театарских висина, надвио над најсуптилније дубине људске трагике (...) невиденом прецизношћу, минуциозношћу у

Ових дана, ова изузетно дуговека поставка је прославила свој шеснаести рођендан. Свечарску представу, у среду 24. децембра, играли су: Предраг Ејдус (Кир Јања), Нада Блам (Јуца), Милена Ђорђевић (Катица), Лепомир Ивковић (Мишић), Миленко Павлов (Кир Дима) и Србољуб Милин (Петар).

грађењу сваког детаља Кир Јањиног лика“...

После свега неколико дана, представа бива проглашена за „најзначајније остварење у култури за 1992“. Затим стижу три Стеријине награде: Савину, Ејдусу и Зари-

ћу, а Ејдус добија и награду публике за најбоље глумачко остварење на Позорју. На Дан Народног позоришта, Предраг Ејдус и Герослав Зарић добијају Награде Народног позоришта, а Нада Блам и Бојана Никитовић – Похвале. По избору

позоришних критичара ТВ Београд и свих београдских листова, представе „Кир Јања“ и „Маска“ Народног позоришта проглашене су за најбоље у 1993... А потом, представа наставља свој дуговечан, постојан живот који и даље траје. За шеснаест година одиграно је 176 реприза, пред преко 66000 гледалаца. Поред бројних гостовања у земљи, представа је играна и у Бечу 1998, у Бања Луци, Куманову и Скопљу 2002, те у Чикагу 2006, што је било и прво гостовање Народног позоришта у САД. Стога представа је прослављена дан уочи седмог рођендана, 24. децембра 1999, а сто педесета 21. априла 2006.

Предраг Ејдус и Лепомир Ивковић своје улоге играју од премијере, док су се у осталим улогама смењивали: Нада Блам и Нела Михаиловић (Јуца); Миленко Павлов, Бошко Пулетић, Раде Миљанић и Пеђа Милетић (Кир Дима); Тамара Вучковић, Златија Оцокољић, Милена Ђорђевић, Данијела Томовић и једном Лидија Стевановић (Катица); Михајло Викторовић, Борис Андрусевић, Богдан Михајловић, Јанош Тот, Бошко Пулетић, Србољуб Милин и једном Тома Трифуновић (Петар).
(наставиће се)

ИНОСТРАНА ГОСТОВАЊА БЕОГРАДСКЕ ОПЕРЕ У XX ВЕКУ (10) | ПИШЕ ВЛАДИМИР ЈОВАНОВИЋ

ФЕЉТОН

Освојен је и Единбург

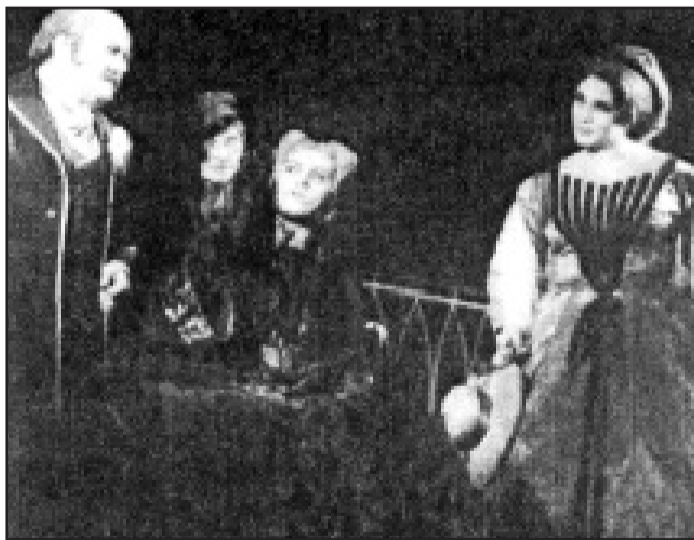
На позив лорда Харвуда, директора Међународног фестивала у Единбургу, у августу 1962. године ансамбл Опере Народног позоришта је извео пет својих врхунских продукција: „Кнеза Игора“ А. Бородина, „Заљубљен у три наранце“ С. Прокофјева, „Дон Кихота“ Ж. Маснеа, „Хованшчину“ М. Мусоргског у инструментацији Дмитрија Шостаковича и „Коцкара“ С. Прокофјева.

Београђани су почели гостовање представом „Кнеза Игора“ која је, упркос недовољном сценском и оркестарском простору позоришта King’s Theatre, спектакуларно и раскошно реализована. Поред честитки које су упутили диригенту Оскару Данону и редитељу др Бранку Гавели, критичари су одали заслужена признања и Мирославу Чангаловићу за његова тумачења Галицког и Кончака, у којима се „музика и драма повезују и долазе до потпуно изражаја“ („The Times“, Лондон, 21. VIII 1962), затим Душану Поповићу за „огроман ефекат који је направио Игором аријом, с обзиром на то да је племенито искористио свој веома

јак баритон“, Милки Стојановић, „Јарославни лепог словенског гласа“ („Financial Times“, Лондон, 21. VIII), као и „одличном оркестру и чудесном хору, који је био стварни херој целог дела“ („The Torksheire Post“, Лидс, 22. VIII). Други фестивалски успех београдски уметници су постигли „очаравајућом премијерном реализацијом за Велику Британију“ опере „Заљубљен у три наранце“, у којој је, захваљујући „одличној режији Младена Сабљића“ остварена „извођачка једноставност без премца“. Стјепан Андрашевић (Принц) био је „често бескрајно смешан на врло одмерен начин“. Фрањо Паулик (Труфалдино), Жарко Цвејић (Краљ Треф), Валерија Хејбалова (Фата Моргана), диригент Оскар Данон, хор и оркестар „су заслу-

жили сваку похвалу“ („Evening dispatch“, Дарлингтон, 22. VIII).

После 50 година одсуствовања са британске оперске сцене,

Сцена из „Коцкара“ Сергеја Прокофјева, Единбург 1962: Жарко Цвејић (Генерал у пензији), Ђурђевка Чакаретић (Бабушка) и Валерија Хејбалова (Полина)

Маснеов „Дон Кихот“ је приказан овога пута у „величанственом извођењу ансамбла београдске Опере“. Мирослав Чангаловић је био „импозантан Дон Кихот, снажног гласа“, Бисерка Цвејић – „потпуно

очаравајућа Дулчинеја, и гласом и појавом“, Латко Корощец – „првокласан тумач верног и искреног Санча“, хор је певао надахнут а оркестар под диригентском палицом Оскара Данона „обједињавао је бриткост и топлину“ („The Glasgow Herald“, Глазгов, 25. VIII).

Познато је да Међународни фестивал у Единбургу сваке године носи печат једног светски познатог композитора. Те, 1962. године, фестивал је био посвећен стваралаштву Дмитрија Шостаковича. Светска премијера „Хованшчине“ у Шостаковичевој инструментацији и нашем извођењу „коме би могле да позавиде и највеће совјетске оперске куће“ („Совјетскаја култура“, Москва, 1. IX), била је право музичко откровење за све присут-

не у единбуршком Краљевском позоришту. Музички критичари нису крили задовољство што су имали прилику да чују Мирослава Чангаловића (Досифеј), Жарка Цвејића (Кнез Ховански), Душана Поповића (Шакловити), Фрању Паулику (Кнез Галицин) и Меланију Бугариновић (Марфа) „који умеју заиста ауторитативно да певају“ („The Times“, Лондон, 29. VIII).

Захваљујући београдској Опери, љубитељи оперске уметности у Единбургу били су у прилици да присуствују премијерном извођењу за Велику Британију још једног дела Сергеја Прокофјева – „Коцкара“, које је подстакло музичког критичара Харолда Розентала да изјави како је „Опера из Београда данас најпредузимљивији оперски ансамбл у послератној Европи“ („Radio Times“, Лондон, 29. VIII).

Гостовање београдске Опере у Единбургу наишло је на велико интересовање и добар пријем код публике и критичара, и веома је допринело њеној даљој афирмацији и продору у врх светске оперске продукције шездесетих година прошлога века.
(наставиће се)

